

Motion till riksdagen 2012/13:A7

av Ylva Johansson m.fl. (S)
med anledning av skr. 2011/12:174

Slutredovisning av regeringens särskilda jämställdhets­satsning 2007–2010

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som an­förs i moti­onen om att granska om regeringens jämställdhetsmål uppnås.

Sverige ska vara världens mest jämställda land

Sverige är inte längre världens mest jämställda land. Sedan 2008 toppar Sve­rige inte World Economic Forums jämställdhetsmätningar. De nordiska gran­narna har gått om och Sverige ligger numera på fjärde plats. Det var länge sedan det togs några radikala steg framåt och vi sackar efter andra länder. Att Sverige trots allt fortfarande har en tätposition är främst tack vare tidigare strategiskt viktiga och politiskt modiga reformer som till exempel att beskatta individens inkomst istället för familjens, utbyggnaden av barnomsorgen, föräldraförsäkringen, fri abort och lagstiftning mot diskriminering liksom idogt opinionsarbete av engagerade feminister och kvinnoorganisationer.

Sedan flera år finns jämställdhetspolitiska mål som antagits av regering och riksdag. Det är fina formuleringar om jämn fördelning av makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, jämställt deltagande i arbetslivet och jäm­ställda arbetslivsvillkor, om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och om jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Men har det blivit mer än vackra ord av dessa mål?

I slutredovisningen av regeringens särskilda jämställdhets­satsningar är slutsatsen i stort att det svenska jämställdhetsarbetet tagit kliv framåt inom samtliga jämställdhetspolitiska målområden. Vi är inte beredda att hålla med om den analysen. Däremot är det sannolikt så att regeringens satsningar bi-

Fel! Okänt namn på

dragit till ökad kunskap och intensifierade försök att bygga upp ett mer strukturerat jämställdhetstänkande på en rad områden. Uppenbart är också att en vidgad grupp människor på detta sätt involverats i ett jämställdhetsarbete som framöver kan leda till en mer bestående utveckling, men ännu är det långt kvar till målet.

Ett jämlikt samhälle

Vi socialdemokrater har som grundläggande politisk princip att alla människor är lika mycket värda oavsett ursprung, klasstillhörighet eller kön. För oss är det självklart att kvinnor och män ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter i hela samhället. Vi ser att det finns strukturer i samhället som delar upp människor. En tydlig sådan struktur är den som delar upp oss i kvinnor och män. Problemet med det är att kvinnors villkor, så gott som genomgående, är annorlunda och sämre än mäns. Det visar sig i sämre löner och mindre makt och inflytande.

Det finns könsstrukturer överallt i samhället och i alla samhällsklasser. Vi uppfostras till vad som är kvinnligt och manligt och i hur vi ska bete oss. Det begränsar både kvinnor och män.

Vi socialdemokrater tror att alla vinner på vidgade möjligheter för både kvinnor och män att leva ett rikare liv. Vi vill bryta de strukturer som gör att till exempel kvinnor med utländsk bakgrund har den lägsta sysselsättningsgraden.

Vi tror att ökad jämställdhet skapar ett annat och mer mänskligt samhälle.

Vår utgångspunkt är att kvinnors ställning på arbetsmarknaden måste stärkas. När kvinnor och män delar på ansvaret för jobb och familj förbättras både den ekonomiska tillväxten och människors livskvalitet.

Många kvinnor jobbar deltid fastän de vill och behöver jobba heltid. Heltid måste bli norm på hela arbetsmarknaden. Vi vill sätta stopp för eviga visstidsanställningar, satsa på kvinnors arbetsmiljö och öka möjligheterna att få barnomsorg på kvällar, nätter och helger. För att öka jämställdheten behövs också en föräldraförsäkring som delas lika mellan föräldrarna. Som ett steg på vägen föreslår vi att föräldraförsäkringen delas i tre lika delar. En tredjedel för vardera vårdnadshavaren och en tredjedel som båda vårdnadshavarna har möjlighet att ta ut.

Uppfylls jämställdhetsmålen?

Målet med regeringens jämställdhetspolitik är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Utifrån detta arbetar regeringen efter fyra delmål:

Fel! Okänt namn på

1. En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.
2. Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
3. Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.
4. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Det är bra att regeringen utvärderar de extra satsningar som gjorts på jämställdhetsområdet. Vi noterar dock att det framför allt handlar om tidsbegränsade projekt. Nu måste de jämställdhetspolitiska konsekvenserna av regeringens politik, i sin helhet, också utvärderas.

Riksdagens Utredningstjänst (RUT) visar till exempel att regeringens skattesänkningar och nedskärningar har missgynnat kvinnor. Tiotusentals jobb inom vård, skola och omsorg har försvunnit. Det är framför allt lågavlönade kvinnor som får bära den tyngsta bördan när välfärden urholkas till följd av mindre resurser. Regeringen har genomfört omoderna reformer som lägre ersättning vid vård av sjukt barn, vårdnadsbidrag och barnomsorgspeng. Dessa missriktade reformer försvårar jämställdheten och försenar etableringen på arbetsmarknaden för många kvinnor med utländsk bakgrund. Resultatet är bestående fattigdom och ekonomiskt beroende.

Vi menar att det är dags att granska om regeringens samlade politik verkligen leder till att jämställdhetsmålen kan uppnås.

Jämställdhetsarbetet kan inte reduceras till olika typer av projektverksamhet. I så fall kommer Sverige att fortsätta att sacka efter på jämställdhetsområdet. För oss handlar jämställdhetsarbetet om hela politikens utformning, där politiska förslag ofta, men inte alltid, får olika konsekvenser för kvinnor/flickor och för män/pojkar.

Politiska förslag som kan förändra samhället och alla kvinnors möjligheter måste grundas på kunskap. Kvalificerade analyser av skillnaderna mellan kvinnors och mäns villkor är avgörande. Systematik, fakta och analys har alltid gynnat kvinnor. Därför behövs nu också en granskning av politikens effektivitet. Leder den förda politiken till att jämställdhetsmålen uppnås?

Vi vill veta om åtgärderna för att uppnå de statliga jämställdhetsmålen fungerar effektivt. På så sätt kan debatten, om vilka åtgärder som leder till jämställda villkor, grundas på vetenskap – inte önsketänkande.

Det finns en rad olika områden som är mycket intressanta att granska:

Vård och omsorg. Att nå ökad jämställdhet i vården kräver ett brett och långsiktigt arbete med sikte på forskning, behandlingsmetoder och attityder. Kvinnor och män ska, utifrån sina behov, behandlas likvärdigt i sjukvården när det gäller resurser och insatser.

Socialstyrelsen och olika forskarrapporter har vid flera tillfällen redovisat analyser av vårdens ojämställdhet. Där framkommer att det fortfarande finns

Fel! Okänt namn på

systematiska skillnader i bemötande och omhändertagande av kvinnor jämfört med män. Det kan handla om att kvinnor får sämre behandlingar, ges billigare mediciner eller att kvinnor oftare får felaktiga diagnoser. Socialstyrelsen pekar på att framsteg görs och att erfarenheterna visar att förändringar är möjliga att åstadkomma enbart genom att synliggöra rådande förhållanden. Hur påverkar den förda politiken det faktum att det finns systematiska skillnader?

Förskolan. I en jämställd förskola trivs, utvecklas och lär sig både flickor och pojkar mycket. Förskolan ska motverka traditionella könsmonster och könsroller. Det är viktigt att personalen består av både kvinnor och män. Svårigheterna att rekrytera män till förskolan är därför ett problem. Då jämställdhet är ett kunskapsområde krävs kompetensutveckling för personalen och genuspedagoger bör engageras i verksamheten. Hur ser utvecklingen ut på detta område?

Det är också en utmaning för skolan att bryta de könsnormer som grundläggs i och utanför skolans väggar. Om jämställdhetsarbetet i skolan ska bli effektivt måste det bedrivas kontinuerligt och inte i projekt för en begränsad tid vare sig nationellt eller på den enskilda skolan. Jämställdhetsarbetet i skolan bör bedrivas enligt principen om jämställdhetsintegrering. Fungerar det i dag?

Makten. Kvinnor som gör karriär slår förr eller senare i glastaket – hit men inte längre. Fenomenet finns i näringslivet och i samhället, men även i politiken. Det är vanligare bland börs-vd:ar att heta Anders eller Johan än att vara kvinna och vd. Har politiken bidragit till en jämn könsfördelning när det gäller makt, inflytande och företagande?

Arbetslinjen. Kvinnor jobbar i mycket högre utsträckning än män deltid, har osäkra visstidsanställningar eller kallas vid behov. I manligt dominerade branscher är heltid norm. I kvinnodominerade branscher verkar det däremot oförklarligt svårt att göra heltid till norm. Kommunal visar att mer än 100 000 kvinnor vill jobba mer än vad de gör, men de får inte. Skillnaden i sysselsättningsgrad mellan kvinnor och män är nu större än på tjugo år. Har politiken effektivt påverkat kvinnors möjligheter att försörja sig genom arbete på heltid?

Lönerna. Skillnaden mellan kvinnor och mäns reella inkomst per månad är runt 5 000 kronor. På tio år är det pengar nog för att köpa ett hus. Lägre inkomst ger också lägre pension. I dag har drygt var tredje kvinna, 36 procent, i åldern 25–34 minst treårig eftergymnasial utbildning. Männen andel är 24 procent. Ändå motsvarar kvinnors löner fortfarande endast 85,9 procent av mäns löner, om alla löner räknas om till heltid. En nyexaminerad kvinnlig civilingenjör tjänar 1 000 kronor mindre per månad än en man. Har politiken verkligen bidragit till ekonomisk jämställdhet?

Hemarbetet. Kvinnor ägnar ungefär en timme mer per dag åt obetalt hemarbete än män. Männen lönearbetar å andra sidan ungefär en timme mer per dag än kvinnor. Den som är föräldradig betalar väsentligt högre skatt än den förälder som jobbar. Regeringen har infört vårdnadsbidrag och bonus i föräldraförsäkringen. Har den politiken effektivt bidragit till en jämn fördelning av det obetalda hemarbetet?

Fel! Okänt namn på

Våld. Under förra året anmäldes 27 800 fall av misshandel av kvinnor. Antalet anmälda fall av kvinnomisshandel har ökat kraftigt under lång tid. Särskilt gäller det våld mot ensamstående mödrar och våld mot kvinnor i yrkeslivet. Leder politiken effektivt mot målet att stoppa mäns våld mot kvinnor?

Vi menar att en granskning av den förda politikens effektivitet, när det gäller att nå de jämställdhetspolitiska målen, skulle ge god kunskap som grund för nya förslag som kan skapa ett Sverige där kvinnor har hela lönen och halva makten.

Stockholm den 3 oktober 2012

Ylva Johansson (S)

Ann-Christin Ahlberg (S)

Patrik Björck (S)

Raimo Pärssinen (S)

Johan Andersson (S)

Kerstin Nilsson (S)

Maria Stenberg (S)